

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

**Кобець Юлія Василівна
Міщук Мар'яна Богданівна**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ

**для підготовки здобувачів вищої освіти
ступеня бакалавра**

за спеціальністю 052 “Політологія”

Освітня програма Політологія. Національна безпека

**Івано-Франківськ
2025**

Рекомендовано до друку рішенням

Вченої ради Факультету історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол N8 від 19 березня 2025 року)

Методичні рекомендації укладено з урахуванням вимог кредитно-модульної системи. Рекомендації містять зміст дисципліни, плани семінарських занять, питання до самоконтролю, тестові завдання, питання для підготовки до модульних контролів, методичні рекомендації щодо підготовки самостійної роботи, завдання для самостійної роботи, опис критеріїв системи оцінки знань здобувачів, рекомендовану літератури до кожної з тем, тематику реферативних повідомлень тощо.

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор

Марчук Василь Васильович

кафедра політичних наук

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук

Монолатій Іван Сергійович

кафедра політичних наук

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

Кобець Ю., Міщук М. Теорія безпеки. Методичні рекомендації щодо викладання дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 052 “Політологія” (освітня програма- Політологія. Національна безпека). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. 42 с.

Кобець Ю, Міщук М.Б., 2025

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
1.1 Заплановані результати.....	4
2. Зміст навчальної дисципліни.....	7
2.1. Лекційні заняття, їх тематика та обсяг.....	9
2.1. Практичні заняття, їх тематика та обсяг.....	13
2.3. Самостійна робота здобувачів, її зміст та обсяг.....	27
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни.....	29
3.1. Програмові вимоги.....	29
3.2. Словник термінів.....	31
3.3. Кваліфікаційні завдання.....	36
3.4. Рекомендована література.....	38
4. Рейтингова система оцінювання набутих знань та вмінь.....	41
5. Політика курсу.....	44

1.ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1.ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.

Від часу набуття незалежності у 1991 р. стратегічну мету розвитку України визначають процеси творення сучасної демократичної держави, формування ефективної політичної моделі, зорієнтованої на сучасні європейські стандарти. Теорія безпеки – це наукова дисципліна, яка досліджує принципи, методи, закономірності та механізми забезпечення безпеки в різних сферах діяльності людини, суспільства та держави. Вона має міждисциплінарний характер, оскільки охоплює аспекти природничих, технічних, соціальних, гуманітарних та економічних наук. Основною метою теорії безпеки є формування науково обґрунтованих підходів до аналізу, прогнозування, попередження та мінімізації ризиків, а також забезпечення стійкості систем в умовах зовнішніх і внутрішніх загроз.

Дисципліна базується на знаннях здобувачів з курсів загальної теорії політики, філософії, історії.

Програма курсу має проблемно-хронологічний характер та покликана надати здобувачу основні відомості про генезу, різновиди безпеки, системи захисту, ідеї та концепції теоретиків політичної науки.

Основними формами вивчення предмета у вузі є лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота.

Нормативний курс “Теорія безпеки” завершується екзаменом.

Метою викладання дисципліни "Теорія безпеки" – формування у здобувачів системного розуміння основних концепцій, принципів і методів забезпечення безпеки в різних сферах життєдіяльності, розвиток компетенцій з аналізу ризиків, прогнозування загроз та розробки ефективних заходів щодо їх попередження і мінімізації.

Завдання, спрямовані на досягнення мети:

1. Ознайомлення з основними поняттями та принципами (поглиблення знань про поняття безпеки, загроз, ризиків, їх класифікацію та природу);

2. Розвиток аналітичних навичок (навчання аналізу ризиків, оцінки можливих наслідків загроз та прогнозування їхнього впливу);
3. Формування практичних умінь (опанування методик розробки та впровадження заходів безпеки; застосування сучасних інструментів управління ризиками);
4. Формування відповідального ставлення до безпеки (усвідомлення важливості індивідуальної та колективної відповідальності за забезпечення безпеки в суспільстві).

Основними цілями вивчення дисципліни є: опанування здобувачами понятійно-категоріальним апаратом; засвоєння матеріалу з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи; аналіз важливих проблем; вміння застосовувати набуті знання у майбутній професійній і громадській діяльності.

Компетентності

Інтегальна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у політичній сфері суспільства, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-10. Здатність аналізувати та розуміти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин, їх вплив на національну безпеку держави, об'єктивний характер європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів, шляхи досягнення сумісності із збройними силами країн Організації Північноатлантичного договору (НАТО)..

СК-11. Здатність до стратегічного мислення, стратегічного планування та управління, вміння оцінити безпековий рівень міжнародного середовища, та його вплив на країн, визначити адекватні зовнішнім загрозам цілі та завдання

зв, або вн політики та пропонувати відповідні ефективні механізми та інструменти їх реалізації..

Програмні результати навчання:

ПРН-9 Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ПРН-11 . Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН-17. Використовувати законодавство, вітчизняний та зарубіжний досвід у сферах забезпечення національної безпеки, здійснювати науковий аналіз її сучасного стану

ПРН-18. Використовувати законодавство, міжнародний досвід та вітчизняний у сфері забезпечення національної безпеки, здійснювати науковий аналіз її сучасного стану.

Після завершення вивчення курсу здобувачі повинні знати:

1. Основні поняття та категорії теорії безпеки:

- Поняття "безпека", "загроза", "ризик", "система безпеки".
- Класифікацію загроз (природні, техногенні, соціальні, інформаційні тощо).

2. Принципи забезпечення безпеки:

- Системний, превентивний, адаптивний і комплексний підходи.
- Основи управління ризиками.

3. Законодавчі та нормативно-правові основи безпеки:

- Міжнародні стандарти та національне законодавство у сфері безпеки.
- Основні положення з охорони праці, екологічної та інформаційної безпеки.

4. Механізми ідентифікації та оцінки загроз:

- Методи аналізу ризиків і прогнозування можливих наслідків.
- Сучасні інструменти моніторингу та оцінки безпеки.

5. Системи забезпечення безпеки:

- Структуру і функціонування системи національної безпеки.
- Методи і технології запобігання техногенним аваріям, катастрофам, природним стихіям.

6. Інформаційну безпеку:

- Методи захисту інформації від несанкціонованого доступу.
- Загрози в кіберпросторі та способи їх нейтралізації.

7. Основи техногенної та екологічної безпеки:

- Причини виникнення техногенних аварій і катастроф.
- Методи мінімізації негативного впливу людської діяльності на довкілля.

8. Психологічні та соціальні аспекти безпеки:

- Вплив людського фактору на рівень безпеки.
- Методи підготовки та поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

На основі курсу здобувачі повинні вміти:

✓ Ідентифікувати загрози та оцінювати ризики:

Виявляти потенційні та реальні загрози в різних сферах життєдіяльності.
Аналізувати ризики та прогнозувати їх можливі наслідки.

✓ Розробляти заходи безпеки:

Розробляти та впроваджувати профілактичні заходи для попередження небезпек.

Створювати ефективні стратегії мінімізації ризиків.

✓ Використовувати сучасні методи та технології:

Застосовувати сучасні інструменти моніторингу, аналізу та управління безпекою.

Використовувати інформаційні системи для захисту даних та оцінки рівня безпеки.

✓ Організовувати дії в умовах надзвичайних ситуацій:

Швидко оцінювати ситуацію та приймати правильні рішення в кризових умовах.

Координувати дії в умовах аварій, катастроф або інших надзвичайних ситуацій.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Оволодіння політичною наукою ґрунтується на тісному взаємозв'язку з іншими навчальними предметами, зокрема з такими базовими, як філософія, соціологія, теорія політики та ін.

2.3 МІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛЕКЦІЙНІ, СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ, ЇХ ТЕМАТИКА ТА ОБСЯГ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	КІЛЬКІСТЬ ГОД.		
	лекції	заняття	сам.роб
ТЕМА 1. СУТНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ»	2		
Тема 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ “БЕЗПЕКА” ТА “НЕБЕЗПЕКА”	2		
Тема 3. ФІЛОСОФІЯ БЕЗПЕКИ	2		5
Тема 4. АКСІОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ. КЛАСИЧНІ ТА СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ БЕЗПЕКИ		2	5
Тема 5-6. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА	2		5
Тема 7. ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА	2	2	5
Тема 8. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА		2	
Тема 9. СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА		2	5
Тема 10. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА			10
ТЕМА 11-12. ВОЄННА БЕЗПЕКА	2	4	5
Тема 13. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА		2	5
Тема 14. РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА		2	5
Тема 15. МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА			10
Заг.	12	18	60

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОГО КУРСУ “ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ”

Тема 1.

СУТНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ»

Сутність поняття “безпека”. Вивчення механізмів забезпечення національної, міжнародної та глобальної безпеки через призму політичних процесів, інститутів і відносин. Дисципліна аналізує природу загроз, ризиків і конфліктів, принципи їх попередження, а також роль держави, суспільства та міжнародних організацій у створенні стійких систем безпеки в умовах сучасних політичних викликів.

Тема 2

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ “БЕЗПЕКА” ТА “НЕБЕЗПЕКА”

Визначення та аналіз основних концепцій цих двох категорій, які є ключовими для розуміння процесів захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави. Поняття «безпека» розглядається як стан захищеності від різноманітних загроз, у той час як «небезпека» визначається як потенційна або реальна загроза, що може призвести до негативних наслідків. Вивчення цих понять включає в себе класифікацію різних видів безпеки, таких як особиста, національна, екологічна та інформаційна, а також виявлення різних типів небезпек, зокрема природних, техногенних, соціальних та політичних. Теоретико-методологічні засади дослідження включають застосування системного підходу для аналізу взаємозв'язків між безпекою та небезпекою, а також використання методів оцінки ризиків і загроз. Важливим є також вивчення механізмів попередження і мінімізації небезпек, що дозволяє створювати ефективні стратегії для забезпечення безпеки в різних сферах життєдіяльності.

Тема 3

ФІЛОСОФІЯ БЕЗПЕКИ

Філософія безпеки досліджує концептуальні основи безпеки, її значення для людини, суспільства та держави, а також етичні, соціальні та політичні аспекти, пов'язані з забезпеченням безпеки. Вона вивчає не лише технічні та практичні аспекти, а й філософські питання щодо природи загроз, меж безпеки та свободи, а також моральні дилеми в умовах ризику та небезпеки. Основні складові філософії безпеки включають онтологію безпеки, яка визначає сутність безпеки як фундаментального елементу людського існування, етику безпеки, що досліджує моральні питання, пов'язані з обмеженням свобод для забезпечення безпеки, а також політичні аспекти, які розглядають роль держави та міжнародних організацій у забезпеченні безпеки та баланс між безпекою і правами людини. Окрему увагу приділяють філософії загрози та ризику, аналізуючи природу загроз, їх вплив на суспільство та людину, а також методи управління ризиками. Філософія безпеки дозволяє глибше розуміти не лише технічні засоби захисту, а й ідеї, що стоять за концепцією безпеки в суспільному, моральному та політичному контекстах.

Тема 4

АКСІОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ. КЛАСИЧНІ ТА СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ БЕЗПЕКИ

Аксіологія безпеки досліджує ціннісні аспекти безпеки, зокрема значення безпеки для людини, суспільства та держави, а також взаємозв'язок між безпекою і основними соціальними цінностями, такими як свобода, справедливість, гідність та права людини. Вона фокусується на тому, як різні культурні, етичні та політичні контексти впливають на сприйняття і забезпечення безпеки. Основні складові аксіології безпеки включають визначення безпеки як основної цінності, що забезпечує стабільність і розвиток суспільства, аналіз конфліктів між безпекою та іншими цінностями, такими як свобода та права людини, етику безпеки, яка досліджує моральні дилеми, що виникають при обмеженні прав і свобод для забезпечення безпеки, а також соціальні та культурні аспекти, що визначають, як різні культури і суспільства інтерпретують безпеку. Аксіологія безпеки дозволяє з'ясувати, якими ціннісними орієнтирами керується суспільство при прийнятті рішень щодо забезпечення безпеки, а також досліджує баланси між безпекою та іншими важливими соціальними цінностями. Розгляд основних підходів та методів, які використовуються для дослідження безпеки в різних сферах, зокрема, в політичній, економічній, техногенній та соціальній. Класичні принципи наукового вивчення безпеки включають системність, комплексність, превентивність і адаптивність, що дозволяють оцінювати безпеку як взаємозв'язану систему, що потребує комплексного підходу для виявлення та мінімізації загроз. Сучасні принципи акцентують увагу на інтеграції новітніх технологій, таких як інформаційні системи для моніторингу безпеки, а також на використанні аналітичних моделей для прогнозування ризиків і загроз. Вони також передбачають гнучкість і адаптивність до швидко змінюваних умов, врахування людського фактору і впливу глобалізації. Сучасні підходи включають також етичні та соціальні аспекти безпеки, підкреслюючи важливість балансу між безпекою і правами людини.

Тема 5-6

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Тема «Національна безпека» охоплює дослідження системи заходів, спрямованих на захист держави, її інтересів, суверенітету, територіальної цілісності та громадян від зовнішніх і внутрішніх загроз. Основні складові національної безпеки включають військову безпеку (захист від військових агресій), політичну безпеку (стабільність політичних інститутів), економічну безпеку (захист економіки від криз та загроз), соціальну безпеку (забезпечення стабільності та добробуту суспільства), інформаційну безпеку (захист інформаційного простору), а також екологічну та енергетичну безпеку. Важливими аспектами є ефективне управління національними ресурсами, розвиток правоохоронних органів, а також здатність держави реагувати на нові виклики та загрози, зокрема в умовах глобалізації та технологічних змін.

Тема 7

ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА

Дослідження захисту політичних інститутів, державних структур та процесів від внутрішніх і зовнішніх загроз, які можуть дестабілізувати державний устрій, порушити функціонування органів влади або підривати демократичні принципи. Основні складові політичної безпеки включають стабільність політичних інститутів, захист національних інтересів, забезпечення прав і свобод громадян, а також протидію тероризму, екстремізму та іноземному впливу. Важливими аспектами є також розвиток ефективних механізмів управління кризовими ситуаціями, запобігання політичним конфліктам та забезпечення верховенства права в державі.

Тема 8

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Тема «Економічна безпека» охоплює вивчення забезпечення стабільності та захисту економічних інтересів держави і суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що можуть негативно вплинути на економічний розвиток, фінансову стабільність та життєвий рівень громадян. Основні складові економічної безпеки включають фінансову безпеку (захист фінансової системи), енергетичну безпеку (забезпечення стабільного постачання енергоресурсів), продовольчу безпеку (забезпечення достатності і доступності продуктів харчування), а також стабільність на ринку праці та захист від економічних криз. Важливими аспектами є також розвиток національної економіки, здатність протистояти економічним шокам і глобальним загрозам, таким як міжнародна конкуренція та кризи.

Тема 9

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА

Тема «Соціальна безпека» охоплює забезпечення стабільності та благополуччя суспільства через захист соціальних прав і гарантій громадян, а також запобігання соціальним загрозам, які можуть виникати через бідність, безробіття, нерівність чи соціальні конфлікти. Основні складові соціальної безпеки включають забезпечення соціальних прав, захисту вразливих груп населення, таких як діти, пенсіонери та люди з обмеженими можливостями, а також стабільність на ринку праці, ефективну систему охорони здоров'я та освіти. Крім того, важливими аспектами є соціальна інтеграція, запобігання соціальним заворушенням і підтримка соціальної згуртованості в умовах змін.

Тема 10

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Тема «Інформаційна безпека» охоплює захист інформаційних ресурсів, систем та технологій від загроз, які можуть призвести до втрати, пошкодження або

несанкціонованого доступу до інформації. Основні складові інформаційної безпеки включають захист конфіденційності, цілісності та доступності інформації, а також забезпечення безпеки інформаційних технологій і комунікаційних систем. Важливими аспектами є протидія кіберзагрозам, захист персональних даних, управління ризиками в інформаційних системах та розвиток стандартів і політик безпеки для забезпечення довіри до електронних середовищ.

Тема 11-12 ВОЄННА БЕЗПЕКА

Тема «Воєнна безпека» охоплює забезпечення обороноздатності держави та захист її суверенітету і територіальної цілісності від зовнішніх військових загроз. Основні складові воєнної безпеки включають національну оборону, військову стратегію та тактику, розвиток збройних сил, систему підготовки та мобілізації, а також засоби протидії військовим агресіям та тероризму. Важливими аспектами є співпраця з міжнародними альянсами, зміцнення військово-технічного потенціалу та забезпечення стабільності у разі виникнення конфліктів.

Тема 13 ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Тема «Екологічна безпека» охоплює захист природного середовища від негативних впливів, які можуть загрожувати здоров'ю людини, біорізноманіттю та стабільності екосистем. Основні складові екологічної безпеки включають управління природними ресурсами, запобігання забрудненню навколишнього середовища, боротьбу зі змінами клімату, охорону водних, земельних і лісових ресурсів. Важливими аспектами є також екологічне законодавство, впровадження сталого розвитку та збереження екосистем для майбутніх поколінь.

Тема 14 РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА

Тема «Релігійна безпека» охоплює захист релігійних прав і свобод громадян, а також запобігання релігійним конфліктам, екстремізму та насильству, пов'язаним із релігійними переконаннями. Основні складові релігійної безпеки включають забезпечення свободи совісті, міжконфесійний діалог і толерантність, захист релігійних меншин, а також запобігання радикалізації і використанню релігії для політичних або терористичних цілей. Важливими аспектами є також регулювання релігійної діяльності та підтримка стабільних міжрелігійних відносин в суспільстві.

Тема 15 МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

Тема «Міжнародна безпека» охоплює забезпечення стабільності і захисту від загроз, які можуть виникати на глобальному рівні, включаючи військові, економічні, політичні та екологічні загрози. Основні складові міжнародної безпеки включають

дипломатію, міжнародні угоди і організації (ООН, НАТО), глобальну боротьбу з тероризмом і кіберзагрозами, збереження миру через миротворчі місії та управління конфліктами. Важливими аспектами є також зміцнення довіри між державами, розвиток механізмів для вирішення міжнародних суперечок і забезпечення стабільного економічного розвитку.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ КУРСУ

Тема 1. АКСІОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ. (2 години)

Основні поняття: аксіологія безпеки, цінності безпеки, соціальні цінності, етика безпеки, пріоритети безпеки, глобальна безпека, ризики та загрози, права людини, безпека суспільства, баланс між безпекою та свободою, стратегія безпеки, моральні аспекти безпеки, політичні цінності, соціальна стабільність, безпека та розвиток, інтернаціоналізація безпеки.

План

1. Визначення аксіології безпеки та її значення.
2. Основні цінності безпеки в контексті сучасного суспільства.
3. Роль аксіології в формуванні політики безпеки.
4. Взаємозв'язок між безпекою та іншими соціальними цінностями.
5. Виклики та проблеми реалізації цінностей безпеки у глобалізованому світі.

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. *Що таке аксіологія безпеки і яку роль вона відіграє в сучасному суспільстві?*
2. *Які основні цінності визначають концепцію безпеки в суспільстві?*
3. *Як аксіологія безпеки взаємодіє з іншими науковими дисциплінами, такими як політика, соціологія, право?*
4. *В чому полягає значення етики безпеки для забезпечення стабільності в суспільстві?*
5. *Як глобальні виклики (тероризм, зміни клімату, економічні кризи) впливають на цінності безпеки?*
6. *Які соціальні цінності мають пріоритет у концепції безпеки?*
7. *Як баланс між індивідуальними правами і колективною безпекою визначає стратегію забезпечення безпеки?*
8. *У чому полягає взаємозв'язок між цінностями безпеки і правами людини?*

Завдання:

1. *Підготуйте аналіз основних цінностей безпеки в контексті сучасних загроз для суспільства.*

2. Оцініть, як аксіологічні підходи до безпеки можуть допомогти вирішити конфлікти між особистими свободами та безпекою громадян.
3. Проведіть порівняння аксіології безпеки в різних культурах і поясніть, як культурні відмінності впливають на стратегії безпеки.
4. Напишіть есе на тему «Роль аксіології безпеки в міжнародній політиці та миротворчих процесах».
5. Розробіть модель безпеки для конкретного суспільства, враховуючи основні цінності та пріоритети безпеки цього суспільства.

Рекомендована література:

1. Боярчук І. В. Аксіологія безпеки: Теоретичні та практичні аспекти. Київ: Наукова думка, 2018.
2. Гальченко В. О. Основи теорії безпеки: політичний та аксіологічний підхід. Харків: ХНУ, 2020.
3. Коваленко В. С. Цінності безпеки та їх роль у соціальних трансформаціях. Львів: Львівський університет, 2017.
4. Літвінов В. В. Аксіологія безпеки: концептуальні підходи. Одеса: Одеська національна юридична академія, 2019.
5. Пахаренко І. С. Соціальна безпека в аксіологічному контексті. Київ: Юридична книга, 2020.
6. Стащенко О. В. Етика та аксіологія в контексті безпеки. Київ: Інститут філософії НАН України, 2016.
7. Ткачук В. П. Аксіологічні основи безпеки в глобалізованому світі. Харків: Харківський національний університет, 2021.
8. Фролова Т. А. Цінності та безпека: аксіологічні аспекти. Одеса: Одеський національний університет, 2018.

Тема. ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ.

(2 години)

Основні поняття: політична безпека, суверенітет, державний лад, національні інтереси, політична стабільність, внутрішня безпека, зовнішня загроза, демократичні інститути, правова система, боротьба з політичними кризами, політичний екстремізм, гібридні війни, електоральна безпека, державна влада, зовнішньополітична стратегія.

План

1. Поняття та сутність політичної безпеки.
2. Загрози національним інтересам та національній безпеці України у сфері політичної безпеки, їх причини та можливі наслідки.
3. Політичний конфлікт: сутність поняття, характерні риси.
4. Причини та наслідки політичних конфліктів.

5. Етапи (фази) політичного конфлікту.
6. Система забезпечення політичної безпеки.

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. Що таке політична безпека України і які її основні компоненти?
2. Які загрози існують для політичної безпеки України в умовах сучасних геополітичних викликів?
3. Як політична стабільність впливає на загальну безпеку держави?
4. У чому полягає роль державних інститутів у забезпеченні політичної безпеки України?
5. Які наслідки для політичної безпеки України має зовнішнє втручання та гібридні війни?
6. Як боротьба з політичним екстремізмом впливає на стабільність в Україні?
7. Які міжнародні інститути допомагають Україні у забезпеченні її політичної безпеки?
8. Яку роль у забезпеченні політичної безпеки України відіграє демократичний процес та електоральна система?
9. Як політична безпека України пов'язана з її національними інтересами?
10. Які основні фактори можуть спричинити політичну кризу в Україні?

Завдання:

1. Проведіть аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз для політичної безпеки України в умовах сучасної геополітичної ситуації.
2. Підготуйте доповідь на тему «Роль політичних інститутів України в забезпеченні національної безпеки».
3. Оцініть вплив політичних криз на політичну безпеку України в останні десятиліття.
4. Проаналізуйте політичну ситуацію в Україні з точки зору зовнішніх загроз і їхнього впливу на політичну безпеку.
5. Розробіть рекомендації щодо зміцнення політичної безпеки України в умовах сучасних глобальних викликів.

Рекомендована література:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
5. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 43. Ст. 1353. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

6. **Бойко О. М.** Політична безпека і державний суверенітет. Київ: Юрінком Інтер, 2017.
7. **Василенко А. І.** Політична безпека в умовах постконфліктного відновлення. Харків: ХІМ, 2018.
8. **Захарова Т. В.** Політичні загрози та виклики національній безпеці України. Київ: Інститут міжнародних відносин, 2020.
9. **Зубар О. О.** Політична безпека: виклики і стратегії. Дніпро: Дніпропетровський національний університет, 2021.
10. **Карась В. В.** Політична безпека в умовах сучасної глобалізації. Київ: Наукова думка, 2020.
11. **Котенко В. І.** Політична безпека України: теорія і практика. Харків: ХНУ, 2019.
12. **Левченко І. М.** Політичний екстремізм і політична безпека України. Київ: Ніка-Центр, 2021.
13. **Петренко С. М.** Політична стабільність і безпека в Україні. Львів: Львівський університет, 2018.
14. **Тимошенко О. А.** Основи політичної безпеки: концептуальні підходи. Одеса: Одеський національний університет, 2021.
15. **Шевченко М. В.** Глобальні загрози та політична безпека України. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2020.

Тема. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ.

(2 години)

Основні поняття: економічна безпека, національні економічні інтереси, економічні загрози, економічна незалежність, економічна стабільність, ризики економічної безпеки, енергетична безпека, продовольча безпека, фінансова безпека, зовнішньоекономічна безпека, стратегічні ресурси, економічна політика.

План

1. Поняття, сутність економічної безпеки.
2. Основні складові, принципи, об'єкти і суб'єкти економічної безпеки держави.
3. Національні економічні інтереси та загрози економічній безпеці України.
4. Система забезпечення економічної безпеки.
5. Оцінка стану економічної безпеки.

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. *Що таке економічна безпека України і чому вона є важливим компонентом національної безпеки?*
2. *Які основні економічні загрози впливають на економічну безпеку України?*
3. *Як економічна безпека України взаємодіє з іншими сферами національної безпеки?*
4. *Які фактори визначають економічну незалежність України?*
5. *Як зовнішньоекономічні відносини України впливають на її економічну безпеку?*
6. *Яка роль енергетичної безпеки для економічної безпеки України?*

7. Як внутрішня економічна політика сприяє або загрожує економічній безпеці держави?
8. Яким чином фінансова система України впливає на її економічну безпеку?
9. Які заходи можуть бути вжиті для забезпечення продовольчої безпеки в Україні?
10. Як глобальні економічні кризові явища можуть загрозовувати економічній безпеці України?

Завдання:

1. Проаналізуйте основні економічні загрози для України та їх вплив на стабільність економіки.
2. Підготуйте доповідь на тему «Енергетична безпека України: виклики та можливості».
3. Оцініть вплив зовнішніх економічних відносин на економічну безпеку України в умовах глобалізації.
4. Розробіть рекомендації щодо покращення фінансової безпеки України в умовах економічної нестабільності.
5. Визначте стратегії розвитку продовольчої безпеки України для забезпечення її сталого економічного зростання.

Рекомендована література:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» : Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 № 1277. URL: http://meold.kmu.gov.ua/minec/control/uk/publish/category/main?cat_id=38738
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
4. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
16. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 43. Ст. 1353. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
17. **Ситник, В. І.** Економічна безпека держави: теоретичні основи та практичні аспекти. Київ: Наукова думка, 2019.
18. **Шевченко, М. В.** Економічна безпека в умовах глобалізації. Харків: ХНУ, 2018.
19. **Тимошенко, О. А.** Національна економічна безпека: концептуальні підходи та стратегічні аспекти. Львів: Львівський університет, 2020.
20. **Герман, О. М.** Економічні загрози та їх вплив на національну безпеку України. Одеса: ОНУ, 2017.
21. **Коваль, В. С.** Економічна безпека України: проблеми та перспективи. Київ: Інститут економіки НАН України, 2020.
22. **Яценко, І. Л.** Ризики економічної безпеки в умовах фінансової нестабільності. Харків: ХДЕУ, 2019.

23. **Мельник, О. В.** Основи забезпечення економічної безпеки в державі. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2018.
24. **Павленко, В. О.** Економічна стабільність і безпека: глобальні і локальні аспекти. Київ: КНЕУ, 2021.
25. **Луценко, І. П.** Енергетична безпека як складова економічної безпеки України. Київ: Національна академія наук України, 2020.
26. **Дорошенко, Т. О.** Взаємозв'язок економічної та фінансової безпеки. Київ: Юридична книга, 2018.

Тема . СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА.

(2 години)

Основні поняття: соціальна безпека, соціальні загрози, соціальна стабільність, рівень життя, соціальна політика, безпека громадян, соціальна інфраструктура, соціальна нерівність, безробіття, міграційна безпека, соціальні конфлікти, соціальна згуртованість.

План

1. Поняття та зміст соціальної безпеки України.
2. Рівні соціальної безпеки України.
3. Сучасні небезпеки та загрози соціальній безпеці України.
4. Система забезпечення воєнної безпеки.
5. Основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз національним інтересам України в соціальній сфері.

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. *Що таке соціальна безпека і чому вона є важливою для стабільного розвитку держави?*
2. *Які основні соціальні загрози існують для України в сучасних умовах?*
3. *Як рівень життя громадян впливає на соціальну безпеку країни?*
4. *Яким чином соціальна політика держави сприяє забезпеченню соціальної безпеки?*
5. *Які фактори можуть призвести до соціальної нестабільності в Україні?*
6. *Як боротьба з безробіттям сприяє зміцненню соціальної безпеки в країні?*
7. *Яка роль соціальної інфраструктури в забезпеченні соціальної безпеки?*
8. *Які соціальні проблеми є основними викликами для соціальної безпеки України?*
9. *Як міграційна безпека впливає на соціальну ситуацію в Україні?*
10. *Які стратегії можна застосувати для запобігання соціальним конфліктам в країні?*

Завдання:

1. *Проаналізуйте основні соціальні загрози для України та їх вплив на стабільність суспільства.*
2. *Підготуйте доповідь на тему «Соціальна політика України: проблеми та рішення для забезпечення соціальної безпеки».*
3. *Оцініть роль соціальних інститутів у забезпеченні соціальної безпеки в Україні.*

4. Розробіть заходи для зниження соціальної нерівності в Україні як частини стратегії забезпечення соціальної безпеки.
5. Проаналізуйте міграційні процеси в Україні та їх вплив на соціальну безпеку країни.

Рекомендована література:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. Офіційний вісник України. 2014. № 70. Ст. 1966. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
4. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
5. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 43. Ст. 1353. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
6. Вівчар О. І., Колесніков А. П. Соціальна безпека : навч. посіб. Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б., 2015. 147 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/p_303_79299367.pdf
7. Білоус І. І. Поняття соціальної безпеки та її роль в системі національної безпеки держави. Ефективна економіка. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6955>

Тема. ВОЄННА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ.

(2 години)

Основні поняття: воєнна безпека, військова загроза, обороноздатність, національна оборона, військова стратегія, безпека державного кордону, військові конфлікти, міжнародна військова співпраця, військова модернізація, мобілізаційний потенціал, військове планування, національна армія, гібридні війни, миротворчі операції, військові технології.

План

1. Основні загрози воєнній безпеці України.
2. Джерела і характерні ознаки воєнної небезпеки і воєнних загроз.
3. Військовий потенціал і збройні сили як складова національної безпеки.
4. Система забезпечення воєнної безпеки.
5. Проблеми реформування, перспективи розвитку та вдосконалення військової сфери України з позицій безпеки.

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. *Що таке воєнна безпека та чому вона є важливою для забезпечення національної безпеки?*
2. *Які основні фактори визначають воєнну безпеку держави?*
3. *Як військові загрози впливають на воєнну безпеку країни?*
4. *Яка роль обороноздатності у забезпеченні воєнної безпеки?*
5. *Які види військових конфліктів можуть загрожувати воєнній безпеці України?*
6. *Як міжнародна співпраця у військовій сфері сприяє зміцненню воєнної безпеки?*
7. *Які основні аспекти включає військова стратегія держави для забезпечення її воєнної безпеки?*
8. *Які сучасні загрози для воєнної безпеки виникають в умовах гібридних війн?*
9. *Як технологічні нововведення в сфері військових технологій впливають на воєнну безпеку?*
10. *Яка роль національної армії в забезпеченні воєнної безпеки держави?*

Завдання:

1. *Проаналізуйте основні загрози воєнної безпеки України та їх вплив на державну оборону.*
2. *Підготуйте доповідь на тему «Міжнародна співпраця у сфері безпеки: роль у забезпеченні воєнної безпеки».*
3. *Оцініть рівень обороноздатності України та необхідні заходи для її посилення.*
4. *Проаналізуйте концепцію військового планування як складову воєнної безпеки країни.*
5. *Розробіть рекомендації щодо адаптації військових технологій для зміцнення воєнної безпеки України.*

Рекомендована література:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Воєнна доктрина України : Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015/stru>
2. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України : Указ Президента України від 14.03.2016 № 92/2016. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-
4. VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
5. Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності : Указ Президента України від 24.09.2014 № 744/2014. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18125.html>
6. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 43. Ст. 1353. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

7. Агресія росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізняк, І. Й. Краснодемська, та ін. ; керівник проекту, упоряд. і наук. ред. П. П. Гай-Нижник. Київ : «МП Леся», 2016. 586 с. URL: <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc/2016doc.agresiya-rosii.php>
8. **Луговий, В. М.** Військова стратегія та забезпечення національної безпеки. Львів: Львівський національний університет, 2020.
9. **Кравчук, О. В.** Безпека держави та військова стратегія. Одеса: ОНУ, 2019.
10. **Рудь, І. І.** Гібридні війни та їх вплив на воєнну безпеку держав. Київ: КНЕУ, 2020.
11. **Тимошенко, А. П.** Обороздатність України: проблеми та перспективи. Київ: Інститут стратегічних досліджень, 2018.
12. **Бабін, В. С.** Міжнародна військова співпраця та її роль у забезпеченні воєнної безпеки. Чернівці: Чернівецький університет, 2019.
13. **Литвин, Ю. О.** Національна армія та воєнна безпека України. Київ: Державне видавництво, 2017.
14. **Кучерук, М. М.** Військова безпека та інноваційні технології. Харків: ХНУВС, 2020.
15. **Шаповал, С. В.** Основи військової науки: воєнна безпека і стратегії. Київ: Академія Національної гвардії України, 2021.

Тема. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ.

(2 години)

Основні поняття: екологічна безпека, екологічні загрози, природні ресурси, екологічна рівновага, забруднення навколишнього середовища, стійкий розвиток, охорона навколишнього середовища, зміна клімату, екологічні катастрофи, відновлювальні ресурси, екологічна політика, екологічний моніторинг, природоохоронні заходи, біорізноманіття, екологічна освіченість.

План

1. Поняття, зміст та принципи екологічної безпеки.
2. Поняття та види загроз національній безпеці в екологічній сфері.
3. Система забезпечення екологічної безпеки України.
4. Пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки.

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. *Що таке екологічна безпека і чому вона є важливим елементом національної безпеки?*
2. *Які основні екологічні загрози існують в Україні та в світі?*
3. *Як зміна клімату впливає на екологічну безпеку держави?*
4. *Які наслідки для екологічної безпеки можуть мати техногенні катастрофи?*
5. *Які основні принципи екологічної політики держави сприяють забезпеченню екологічної безпеки?*

6. Як екологічний моніторинг допомагає у виявленні та оцінці загроз для навколишнього середовища?
7. Які заходи можуть бути вжиті для попередження екологічних катастроф?
8. Як забруднення води, повітря та ґрунтів загрожують екологічній безпеці?
9. Яка роль відновлювальних ресурсів у забезпеченні екологічної безпеки?
10. Як біорізноманіття пов'язане з екологічною безпекою держави?

Завдання:

1. Проаналізуйте основні екологічні загрози для України та їх вплив на національну безпеку.
2. Підготуйте доповідь на тему «Зміна клімату та її наслідки для екологічної безпеки України».
3. Оцініть роль екологічного моніторингу у запобіганні екологічним катастрофам.
4. Розробіть рекомендації щодо покращення екологічної політики в Україні для забезпечення екологічної безпеки.
5. Проаналізуйте вплив забруднення водних ресурсів на екологічну безпеку України та запропонуйте шляхи його зменшення.

Рекомендована література:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. Офіційний вісник України. 2014. № 70. Ст. 1966. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010
4. № 2411-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
5. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-
6. VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
7. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
8. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 43. Ст. 1353. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
9. **Богатенкова, О. М.** Екологічна безпека: теоретичні основи та практичні аспекти. Київ: Наукова думка, 2017.
10. **Мельник, О. В.** Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища. Харків: ХНУ, 2018.
11. **Гончар, О. І.** Екологічна політика та її роль у забезпеченні екологічної безпеки. Львів: Львівський університет, 2019.
12. **Коваль, С. А.** Основи екологічної безпеки: моніторинг, оцінка та управління. Одеса: ОНУ, 2020.
13. **Рудь, І. І.** Екологічна безпека і стійкий розвиток: сучасні виклики. Київ: КНЕУ, 2019.
14. **Шевченко, Т. М.** Екологічні загрози та їх вплив на екологічну безпеку держави.

Чернівці: Чернівецький університет, 2018.

15. **Литвин, Ю. В.** Екологічний моніторинг та безпека довкілля. Харків: ХДУ, 2020.

16. **Іванов, І. Б.** Відновлювальні ресурси та екологічна безпека: аналіз сучасних проблем. Одеса: ОНУ, 2021.

Тема. РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА **(2 години)**

Основні поняття: релігійна безпека, релігійна толерантність, релігійна свобода, релігійні конфлікти, релігійний екстремізм, релігійна політика, секуляризація, релігійний плюралізм, релігійний фундаменталізм, духовна безпека, релігійні меншини, взаємодія релігії та держави, релігійна ідентичність, релігійний вплив на політику, міжрелігійний діалог, міжнародні релігійні організації, релігійні переслідування, релігійний радикалізм, релігійні свободи та права людини, релігійні догмати та вчення, релігійна інтеграція, державна релігійна політика, релігійна гегемонія, релігійна нетерпимість, віросповідання та національна безпека.

План:

1. Визначення релігійної безпеки
2. Цінності та принципи релігійної безпеки
3. Загрози релігійній безпеці
4. Механізми забезпечення релігійної безпеки
5. Перспективи розвитку релігійної безпеки в умовах глобалізації

Контрольні запитання і завдання:

Контрольні запитання:

1. *Що таке релігійна безпека та чому вона важлива для національної безпеки?*
2. *Які основні загрози для релігійної безпеки можуть виникати в суспільстві?*
3. *Як релігійна толерантність впливає на забезпечення релігійної безпеки?*
4. *Яку роль релігійні меншини відіграють у забезпеченні релігійної безпеки держави?*
5. *Які фактори можуть призводити до релігійних конфліктів?*
6. *Як релігійний екстремізм впливає на безпеку держави?*
7. *Яка роль державної релігійної політики в забезпеченні релігійної безпеки?*
8. *Як релігійний фундаменталізм може загрожувати стабільності суспільства?*
9. *Як міжрелігійний діалог сприяє зміцненню релігійної безпеки?*
10. *Як державна та релігійна свобода взаємодіють у контексті релігійної безпеки?*

Завдання:

1. *Проведіть аналіз впливу релігійних конфліктів на безпеку в конкретній країні.*
2. *Напишіть есе на тему «Релігійна толерантність як основа релігійної безпеки».*
3. *Підготуйте доповідь щодо взаємодії релігії та держави в контексті забезпечення релігійної безпеки.*
4. *Оцініть роль міжнародних релігійних організацій у збереженні релігійної безпеки.*
5. *Розробіть стратегію з посилення релігійної безпеки в умовах багатоконфесійного суспільства.*

Рекомендована література:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Аржаковський А. Бесіди з Блаженнішим Любомиром Гузаром: До постконфесійного християнства. Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2006. 144 с.
3. Волинець О. Релігійний чинник в українському етнодержавотворенні (на прикладі УГКЦ). URL: <http://www.vuzlib.org/articles/2315>
4. Глава УГКЦ Блаженніший Святослав: про війну, «русский мир» і гасло перемоги України. URL: <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-blazhennishyy-svyatoslav-pro-viynu-russkiy-mir-i-gaslo-peremogyukrayny-2269/>
5. Горєвой Д., Калениченко Т. Релігійна безпека в Україні: легковажити не можна. URL: https://risu.ua/religiyna-bezpeka-v-ukrajini-legkovazhiti-ne-mozhna_n83044
6. Депутати попередньо підтримали заборону релігійних організацій, пов'язаних із рф. Законопроект, направлений на припинення діяльності УПЦ (МП). URL: <https://chas.news/news/deputati-poperednovidtrimali-zaboronu-religiinih-organizatsii-povyazanih-iz-rf>
7. Шушківський А.І. Духовне управління мусульман України (ДУМУ). Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-19637>
8. Закон України «Про основи національної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
9. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T098700?an=1>
10. Із декрету до духовенства п.з. Ідеалом нашого національного життя. 1941 р., грудень, з АЄп. Собору 1942 р. Митрополит Андрей Шептицький: документи і матеріали 1899-1944. У 2 т. Т. 2. / за ред. А. Кравчука. Львів : Місіонер, 1998. 570 с.
11. Історія релігії в Україні : навчальний посібник / А.М. Колодний та ін. ; за ред. А.М. Колодного, П.Л. Яроцького. Київ : Знання, КОО, 1999. 735 с.
12. Княжицький М. Національна безпека – підстава для заборони російської церкви в Україні. URL: <https://espresso.tv/natsionalna-bezpeka-pidstava-zaboroni-rpts-v-ukraini>
13. Коношук Я. Важкий процес: чи позбавлять депутати Україну від чортів у рясах. URL: <https://www.unian.ua/society/vazhkiy-proces-chi-pozbavlyat-deputati-ukrajinu-vid-chortiv-uryasah-12416781.html>
14. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
15. Лемеха С. Діяльність моспатріархату в Україні об'єктивно є загрозою нацбезпеці нашої країни – професор Олександр Саган. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/04/13/diyalnist-mospatriarhatu-vukrayini-obyektivno-ye-zagrozoju-naczbezpeczi-nashoyi-krayiny-profesor-oleksandr-sagan/>
16. Ленчик В. Визначні постаті Української церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріарх Йосиф Сліпий. Львів : Свічадо, 2004. 608 с.
17. Мороз В. Специфіка української ідентичності та УГКЦ у сучасний період: спроба осмислення. URL: http://risu.org.ua/ua/index/studios/materials_conferences/51332/
18. «Мусульмани воюють за Україну, але проти відокремлення релігії від держави», – релігієзнавець Халіков. URL: https://risu.ua/musulmani-voyuyut-za-ukrayinu-ale-proti-vidokremlennya-religiyi-vidderzhavi--religiyeznavec-halikov_n137193
19. Олійник В. Скільки «московських попів» у Реєстрі Зрадників?

URL: <https://www.chesno.org/post/5750>

20. Савчин Р. Любомир Гузар: «Україна буде такою, якою ми її зробимо». URL: <http://Роксолана>
Савчин//vgholos.com.ua/articles/lyubomyr_guzar_ukraina_bude_takoyu_yakoyu_my_ii_zrobymo_121050.html?print
21. СБУ проти УПЦ МП. Ще у двох митрополитів знайшли антиукраїнські матеріали. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63460868>
22. Сміт Е.Д. Національна ідентичність / пер. з англ. П. Таращука. Київ : Основи, 1994. 224 с.
23. Трегуб Г. Закони і заповіді. Хто гарантує релігійну безпеку в країні. URL: <https://tyzhden.ua/zakony-i-zapovidi-khto-harantuie-relihijnu-bezpeku-v-kraini/>
24. Хмільовська О. Діяльність московського патріархату як загроза національній безпеці Української держави. URL: <https://ukrnationalism.com/publications/2611-diialnist-moskovskoho-patriarkhatu-iakzahroza-natsionalnii-bezpetsi-ukrainskoi-derzhavy.html>
25. Хоменко С., Червоненко В. СБУ проти УПЦ. Як і чому Зеленський та спецслужби взяли за (не) московську церкву. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63802715>
26. Чупрій Л. Діяльність релігійних організацій та загрози національній безпеці України. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fer.nau.edu.ua%2Fbitstream%2FNAU%2F20011%2F1%2F%25D0%25A7%25D1%2583%25D0%25BF%25D1%2580_%25D0%25B9%2520

2.3.САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ, ЇЇ ЗМІСТ ТА ОБСЯГ

Основні елементи самостійної роботи включають:

1. Аналіз теоретичних матеріалів: Здобувачі повинні ознайомлюватися з основними теоріями та концепціями безпеки, аналізувати поняття національної безпеки, глобальної безпеки, а також різноманітні моделі і механізми забезпечення безпеки держави.
2. Написання рефератів: Виконання дослідницьких завдань, таких як написання рефератів на теми, пов'язані з безпекою. Це може включати аналіз сучасних загроз, національних стратегій безпеки, а також порівняння різних моделей безпеки в різних країнах.
3. Робота з науковими джерелами: Використання наукових статей, монографій, документів міжнародних організацій для поглиблення знань щодо концепцій і практик безпеки. Це також включає самостійне вивчення конкретних тем або аспектів безпеки через аналіз статей, урядових документів або міжнародних угод.
4. Підготовка до семінарських занять: Самостійне вивчення матеріалів до семінарських занять, підготовка презентацій, участь у дискусіях і дебатах, де здобувачі повинні аргументувати свою точку зору щодо безпекових проблем і викликів.
5. Робота з практичними завданнями: Виконання кейс-стаді, де здобувачі повинні проаналізувати конкретні ситуації, пов'язані з національною чи міжнародною безпекою, оцінити загрози та розробити стратегії для їх подолання.

6. Підготовка до контрольних робіт і іспитів: Регулярне повторення вивченого матеріалу, виконання тестових завдань, підготовка відповідей на контрольні питання для перевірки засвоєних знань.
7. Розв'язування ситуаційних завдань: Поглиблене дослідження різних аспектів національної безпеки, таких як політична, економічна, військова, соціальна безпека, а також вміння застосовувати теоретичні знання до практичних ситуацій.

№ з	Назва теми
1.	ФІЛОСОФІЯ БЕЗПЕКИ
2	АКСІОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ. КЛАСИЧНІ ТА СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
3	НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
4	ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА
5.	СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА
6.	ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА
7.	ВОЄННА БЕЗПЕКА
8.	ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
9.	РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА
10.	МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

Індивідуальні завдання

Тематика рефератів/ презентацій:

1. Поняття і основи теорії безпеки: етапи становлення.
2. Роль національної безпеки в сучасному політичному житті.
3. Політична безпека: визначення та значення для стабільності держави.
4. Концепція безпеки в міжнародних відносинах.
5. Основні складові національної безпеки: політична, економічна, соціальна.
6. Глобалізація та її вплив на національну безпеку.
7. Теорія гібридних війн і їх вплив на безпеку.
8. Екологічна безпека: проблема глобальних екологічних загроз.
9. Військова безпека в умовах сучасних конфліктів.
10. Інформаційна безпека: загрози та механізми захисту.
11. Міжнародна безпека: аналіз сучасних загроз.
12. Роль демократії в забезпеченні національної безпеки.
13. Психологічні аспекти безпеки в політиці.
14. Соціальна безпека як складова національної стабільності.
15. Кібербезпека: нові виклики в сучасному світі.
16. Теорії міжнародних відносин і їх вплив на безпеку.
17. Стратегічне планування як інструмент забезпечення безпеки держави.
18. Взаємозв'язок безпеки і прав людини.
19. Проблеми політичної безпеки в пострадянських країнах.

- 20.Співпраця держав у сфері забезпечення глобальної безпеки.
- 21.Стратегія та тактика держав у боротьбі з тероризмом.
- 22.Роль ООН у забезпеченні міжнародної безпеки.
- 23.Національна безпека і її вплив на економічний розвиток держави.
- 24.Відносини між безпекою та політичною стабільністю.
- 25.Концепція "м'якої сили" у забезпеченні безпеки.
- 26.Роль громадянського суспільства в забезпеченні національної безпеки.
- 27.Безпека в умовах конфліктів та війни: міжнародні правові аспекти.
- 28.Теорія безпеки в умовах сучасних терористичних загроз.
- 29.Сучасні підходи до боротьби з нелегальною міграцією та забезпеченням безпеки.
- 30.Аналіз безпеки в умовах політичної нестабільності.
- 31.Як зміна клімату впливає на міжнародну безпеку.
- 32.Роль технологій у забезпеченні інформаційної безпеки.
- 33.Безпека державних кордонів: сучасні виклики і рішення.
- 34.Політичні фактори, що впливають на національну безпеку.
- 35.Порівняння концепцій безпеки в різних країнах світу.
- 36.Ризики і загрози для економічної безпеки в глобальному контексті.
- 37.Внутрішня безпека і правоохоронні органи: взаємодія і роль.
- 38.Культура безпеки та її вплив на стабільність держави.
- 39.Роль освіти та просвіти у зміцненні безпеки держави.
- 40.Перспективи розвитку міжнародної системи безпеки в умовах глобалізації.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1.ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ІЗ КУРСУ “ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ ”

1. Сутність понять "безпека" та "небезпека".
2. Поняття "безпека" в політичній думці.
3. Аксиологія безпеки.
4. Безпека суспільства.
5. Безпека людини.
6. Рада Національної Безпеки і Оборони України в системі управління національною безпекою України.
7. Система органів національної безпеки США.
8. Система органів національної безпеки ФРН.
9. Система органів національної безпеки Великої Британії.
10. Система та структура органів національної безпеки Франції.
11. Національна безпека: сутність поняття, характерні ознаки.
12. Система забезпечення національної безпеки.
13. Національні цінності, інтереси. Державний суверенітет.
14. Особливості забезпечення політичної безпеки України.
15. Поняття та сутність політичної безпеки.
16. Загрози національним інтересам та національній безпеці України у сфері політичної безпеки, їх причини та можливі наслідки.
17. Політичний конфлікт: сутність поняття , характерні риси.
18. Причини та наслідки політичних конфліктів.
19. Етапи (фази) політичного конфлікту.

20. Система забезпечення політичної безпеки.
21. Поняття, сутність економічної безпеки.
22. Основні складові, принципи, об'єкти і суб'єкти економічної безпеки держави.
23. Національні економічні інтереси та загрози економічній безпеці України.
24. Система забезпечення економічної безпеки.
25. Оцінка стану економічної безпеки.
26. Основні загрози воєнній безпеці України.
27. Джерела і характерні ознаки воєнної небезпеки і воєнних загроз.
28. Військовий потенціал і збройні сили як складова національної безпеки.
29. Система забезпечення воєнної безпеки.
30. Проблеми реформування, перспективи розвитку та вдосконалення військової сфери України з позицій безпеки.
31. Поняття та зміст соціальної безпеки України.
32. Рівні соціальної безпеки України.
33. Сучасні небезпеки та загрози соціальній безпеці України.
34. Система забезпечення воєнної безпеки.
35. Основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз національним інтересам України в соціальній сфері.
36. Поняття, зміст та принципи екологічної безпеки.
37. Поняття та види загроз національній безпеці в екологічній сфері.
38. Система забезпечення екологічної безпеки України.
39. Пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки.
40. Поняття, зміст та структура науково-технологічної безпеки України.
41. Загрози національним інтересам України в науково-технологічній сфері, їх причини та можливі наслідки.
42. Система забезпечення науково-технологічної безпеки.
43. Основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз у науково-технологічній сфері.
44. Поняття та сутність інформаційної безпеки держави.
45. Загрози національним інтересам України в інформаційній сфері, їх причини та можливі наслідки.
46. Система забезпечення інформаційної безпеки.
47. Пріоритетні напрями забезпечення інформаційної безпеки.
48. Інформаційна безпека в сучасному світі.
49. Релігійна безпека.
50. Загрози релігійній безпеці України.

3.2. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

БЕЗПЕКА — це стан, коли кому, чому-небудь, ніщо і ніхто не загрожує; водночас — це і діяльність людей, суспільства, держави, світового співтовариства народів щодо виявлення, запобігання, послаблення, усунення і відвернення загрози, здатної загубити їх, знищити матеріальні та духовні цінності, перешкодити їх прогресивному розвитку.

ВИБОРИ — це демократичний спосіб формування та зміни персонального складу органів влади голосуванням.

ВИКОНАВЧА ВЛАДА — одна з трьох гілок державної влади, яка забезпечує реалізацію ухвалених законів і політичних рішень на всій території країни, регулює

розвиток різних сфер суспільних відносин на основі вироблених політичних курсів, забезпечує здійснення прав і свобод людини та громадянства.

ВІДРОДЖЕННЯ — процес відновлення різних сфер (економічної, національної, духовної, культурної, мовної, релігійної та ін.) буття певного народу після їх занепаду. Передбачає наявність відповідних об'єктивних та суб'єктивних передумов. Пов'язане зі значним зростанням уваги до проблем і процесів, які свідомо чи несвідомо гальмувалися або замовчувалися у минулому, з активізацією діяльності національно свідомих суспільних сил (політичних партій, рухів, громадських організацій, лідерів).

ВІРА РЕЛІГІЙНА — особливе емоційно-ціннісне ставлення людини до тих чи інших ідей, теорій; визнання реального існування надприродних сил, властивостей і відносин у світі без жодних раціональних доказів.

ВЛАДА — здатність і можливість брати участь у прийнятті й реалізації рішень, здійснювати свою волю, вирішальний вплив на поведінку, діяльність людей за допомогою різних засобів — авторитету, права, насильства.

ДЕКЛАРАЦІЯ — офіційне проголошення державою, політичною партією, міжнародними, міждержавними організаціями основних принципів їхньої діяльності, програмних позицій, повідомлення про суттєву, принципову зміну в їхньому статусі.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ — політико-правовий документ, прийнятий Верховною Радою України 16 липня 1990 р., який проголосив державний суверенітет України, верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади в межах території УРСР, обумовив недоторканість та незмінність кордонів, оголосив принцип рівноправності та невтручання у внутрішні справи України під час укладання угод з іншими республіками СРСР.

ДЕМОКРАТІЯ — форма політичного режиму та суспільного ладу, які побудовані на визнанні народу джерелом влади і передбачають виборний принцип формування органів політичної влади. Д. буває: партисипаторною (передбачає участь народу у прийнятті політичних рішень), плебісцитарною (обрання народом політичних лідерів), ліберальною (створення умов розвитку вільного ринку та гарантій прав і свобод громадян), соціальною (забезпечення певних соціальних гарантій).

ДЕРЖАВА — а) структурована і правовим шляхом унормована суверенна (публічна) влада, що здійснює контроль над певною територією та виступає від імені всього суспільства під час вирішення внутрішніх і зовнішніх питань; б) політично організоване в межах визнаних кордонів суспільство на чолі з суверенною владою.

ДЖИХАД — війна проти гяурів, яку мусульмани вважають священною. Той, хто загинув у цій війні, вважається мучеником (шахидом), якому вже на час його загибелі уготоване місце в Раю. Інша назва — газават.

ІДЕОЛОГІЯ — система політичних, економічних, правових, моральних, естетичних, філософських і релігійних поглядів, що виражають інтереси певних соціальних верств або груп.

ЕКСТРЕМІЗМ РЕЛІГІЙНИЙ — схильність певних груп людей до крайніх протиправних дій на релігійному ґрунті з метою збудження віруючих, підбурювання їх до антигромадських протизаконних дій.

ЕКУМЕНІЧНИЙ РУХ — рух за об'єднання християнських конфесій, який координує Всесвітня рада церков.

ЕТНОГЕНЕЗ — процес походження нової етнічної спільноти на базі різних етнічних компонентів, що існували раніше.

ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО — наукова дисципліна і напрям дослідження, заснований на розумінні органічної взаємодії етнонаціонального та державницького.

ЕТНОПОЛІТИКА — теорія і політика у сфері вивчення та розв'язання етнокультурних, етнополітичних, етноекономічних проблем, формування і консолідації нації.

ІДЕАЛ — 1) сукупність уявлень того чи іншого народу про найдосконалішу модель свого національно-соціального устрою, яка найповніше відповідає його традиційним культурно-психологічним установкам і забезпечує подальший розвиток. 2) Кінцева мета національно-визвольного руху.

ІДЕАЛ НАЦІОНАЛЬНИЙ — створена в уяві картина національного життя у соціально облаштованому суспільстві, повній гармонії інтересів, що є простором для розвитку національної культури.

ІДЕАЛІЗАЦІЯ — 1) уявлення про когось чи про щось як про значно краще і досконаліше, ніж воно є насправді. 2) Наділення когось або чогось властивостями, що відповідають ідеалові.

ІДЕОЛОГІЯ — система політичних, економічних, правових, моральних, естетичних, філософських і релігійних поглядів, що виражають інтереси певних соціальних верств або груп.

ІДЕОЛОГІЯ НАЦІОНАЛЬНА — система ідей та поглядів, яка відображає інтереси та шляхи політичного й етнокультурного розвитку нації.

ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНА — основна думка, в якій синтезовані політичні, економічні та етнокультурні аспекти формування та розвитку нації.

КОНСОЛІДАЦІЯ — це форма політичної взаємодії, що призводить до об'єднання зацікавлених груп для досягнення спільних цілей.

КОНСТИТУЦІЯ — основний закон держави, який визначає основи політичної, економічної і правової системи країни. Конституція закріплює форму правління й державного ладу, порядок утворення, принцип діяльності і компетенції центральних і місцевих державних органів, виборчу систему, права і обов'язки громадян, організацію та принципи правосуддя тощо. Конституція приймається парламентом, конституційними зборами — конституантою, загальнонародним референдумом, актом монарха.

КОНФЛІКТ РЕЛІГІЙНИЙ — сутичка релігійних індивідів або груп віруючих з приводу відмінностей у позиціях віровчення, релігійної діяльності та правил створення релігійних організацій, незгоди під час поділу майна, культових споруд тощо. Може відбуватись у формі суперечок, конкуренції, конфронтації та релігійного протистояння, міжконфесійної війни. Цей конфлікт може виникати всередині релігійної організації, конфесії, церкви, а також між окремими конфесіями та релігійними напрямками.

ЛЕГІТИМНІСТЬ — прийнятність, законність "узаконолення" влади, здатність політичного режиму досягти суспільного визнання та оправдання прийнятих політичних курсів, політичних рішень.

ЛІДЕР ПОЛІТИЧНИЙ — особа, що має постійний пріоритетний вплив на те чи інше політичне об'єднання або на все суспільство завдяки участі в політиці; за якою визнане право ухвалювати відповідальні рішення. Політичне лідерство зазвичай пов'язане з керівним місцем у суспільній ієрархії, урядовою посадою, владою (формальний аспект). Неформальний аспект політичного лідерства

виражено в індивідуальних якостях людини, її здібностях виконувати роль лідера, у визнанні за нею права на лідерство з боку суспільства, організації або групи, її прагненні володарювати (залежно від мотивів).

МЕНТАЛІТЕТ — стійкі структури глибинного рівня колективної та індивідуальної свідомості й підсвідомості, що визначають устремління, нахили, орієнтири людей, у яких виявляються національний характер, загальновизнані цінності, суспільна психологія.

НАЦІЯ — політично, державно організований народ, етнополітична спільнота, якій притаманний високий рівень консолідації та самоусвідомлення, залучення до політичного життя, творення або прагнення до творення власної держави.

ПАРЛАМЕНТ — це виборний колегіальний орган держави, наділений нормотворчими, фінансовими та контрольними повноваженнями, що діє в умовах демократичного режиму.

ПАРЛАМЕНТСЬКА ПАРТІЯ — це політична партія, яка (за умов пропорційної або змішаної виборчої системи) брала участь у виборах до вищого законодавчого органу країни і подолала встановлений законодавством показник відсотку виборців, що проголосували за партійний список кандидатів у члени вищого законодавчого органу. В Україні парламентською партією стає тоді, коли за результатами загальнонаціональних виборів вона долає встановлений законодавством 5% поріг відданих за неї голосів виборців. Законом України «Про вибори народних депутатів України» (ст. 98, п.3.) визначено, що «право на участь у розподілі депутатських мандатів набувають кандидати у депутати, включені до виборчих списків партій, що отримали п'ять і більше відсотків голосів виборців, у відношенні до сумарної кількості голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати, включених до виборчих списків партій»¹

ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА — форма державного правління, якій притаманні такі ознаки: формування уряду за результатами парламентських виборів, підзвітність уряду парламенту; обрання президента парламентом або спеціальною колегією, створеною на основі парламенту; відсутність чіткого поділу влади; невідповідальність президента за рішення вищих виконавчих органів влади.

ПАРТІЙНА СИСТЕМА — сукупність та система взаємодії політичних партій конкретної країни, які реально змагаються за владу і мають вплив на вироблення державних курсів.

ПАРТІЯ ПОЛІТИЧНА — організація, яка об'єднує людей на основі спільної ідеології, бере участь у формуванні та розподілі влади, представляє інтереси різних соціальних груп (або якоїсь домінуючої в суспільстві групи).

ПЛЮРАЛІЗМ РЕЛІГІЙНИЙ — поліконфесійний характер релігійності соціальних груп, підданих однієї країни, держави.

ПОДІЛ ВЛАДИ — система функціонування державної влади, за якої законодавчу, виконавчу і судову владу здійснюють різні люди та різні державні органи, які є незалежними один від одного у своїй діяльності і діють у межах повноважень, окреслених Конституцією й іншими законами держави.

ПОЛІТИКА — організаційна, регулятивна, контрольна сфера суспільства, в межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямована переважно на досягнення, утримання і реалізацію влади індивідами та соціальними групами задля здійснення власних запитів і проблем.

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА — здатність і можливість впливати на політичну поведінку й політичну діяльність людей та політичних інститутів з допомогою різних засобів: волі, авторитету, права, насильства.

ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ — специфічна форма активного ставлення людей до свого суспільного середовища, яка має на меті цілеспрямоване його регулювання та перетворення за допомогою чинника влади.

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА — активна й компетентна меншість населення, яка ухвалює найважливіші рішення у суспільстві або впливає на їх ухвалення і править більшістю.

ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ — це цілісна система ідей, що виражають інтереси, ідеали, світогляд групових соціальних суб'єктів політики, обґрунтовують їх претензії на політичну владу.

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ — це сукупність почуттєвих і раціональних, емпіричних і теоретичних, ціннісних і нормативних, усвідомлених та неусвідомлених уявлень про політичне життя, що визначають ставлення людей до влади та її поведінку.

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА — цілісна впорядкована сукупність політичної влади, політичних інститутів, політичних ролей, стосунків, процесів, політико-правових норм, політичної культури, за допомогою яких здійснюється утвердження й функціонування політичної влади.

ПРАВА ЛЮДИНИ — невід'ємні та обов'язкові для дотримання громадянами політичні, економічні, соціальні, культурні та інші можливості життєдіяльності, надані людині від природи, без яких вона не може повноцінно існувати як людська істота.

ПРАВОВА ДЕРЖАВА — форма організації та діяльності публічно-політичної влади, яка діє згідно з принципом верховенства права, за якої діють усталені правові норми, встановлені у визначеному Конституцією порядку, гарантуються права та свободи людини, владні структури не втручаються у сферу громадянського суспільства.

ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕМОКРАТІЯ — форма народовладдя, за якої право приймати рішення громада реалізує через обраних нею представників, які повинні відстоювати інтереси тих, хто їх обрав. Представницька демократія стає абсолютно необхідною для великих громад, оскільки, починаючи з певного розміру, просто неможливо забезпечити регулярне зібрання усіх громадян, що є обов'язковим елементом для цього виду демократії. Як опосередкована, представницька демократія є власне менш демократичною ніж пряма.

РАТИФІКАЦІЯ — затвердження веровними органами державної влади міжнародного договору або угоди, укладених уповноваженими держав, що домовляються.

РЕЖИМ ПОЛІТИЧНИЙ — сукупність реально вживаних (на відміну від формальних) форм і методів політичного панування, які визначають особливості відносин між владою і народом, рівень правової захищеності особи, виявляють ставлення владних структур та окремих осіб при владі до правових основ своєї діяльності.

РЕФЕРЕНДУМ — усенародне голосування з важливих питань державного і суспільного життя, зазвичай задля остаточного їх вирішення.

СВІДОМІСТЬ НАЦІОНАЛЬНА — сукупність поглядів, знань, оцінок, ідеалів, які відображають специфічний зміст, рівень і особливості уявлень членів

національно-етнічної спільноти про минуле, сучасне і майбутнє свого розвитку, про місце і призначення серед інших спільнот, а також характер взаємовідносин з ними.

СУВЕРЕНІТЕТ — верховенство народу, нації держави у вирішенні питань зовнішньої та внутрішньої політики, що забезпечує незалежність і самостійність розвитку суспільства, соціально-політична функція моно- і поліетнічних держав, принцип партнерських міжнаціональних відносин. Як принцип міжнародного права, закріплений у Статуті ООН та інших міжнародних документах.

УКАЗ — 1) правовий акт держави, президента. 2) Правовий акт постійно діючого колегіального органу державної влади — президії, якщо остання утворюється представницьким органом державної влади. 3) Історичний документ колишніх органів державної влади.

ФАНАТИЗМ РЕЛІГІЙНИЙ — сліпе, доведене до крайніх проявів визнання релігійних ідей і намагання наслідувати їх у практичному житті; нетерпимість до іновірців та інакодумців. Типи фанатизму — від пасивно-споглядального до активно-екстремістського. Крайнім проявом є бузувірство релігійне. Фатіха — назва першої сури Корану.

ФОРМА ДЕРЖАВИ — організація державної влади, яка є єдністю трьох елементів: правління, державного устрою, політичного режиму.

ФОРМА ПРАВЛІННЯ — організація найвищих органів державної влади, порядок їх утворення.

3.3.КВАЛІФІКАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

- 1.Сутність понять "безпека" та "небезпека".
- 2.Проблеми реформування, перспективи розвитку та вдосконалення військової сфери України з позицій безпеки.
- 3.Релігійна безпека.
- 4.Дайте визначення понять: соціальна безпека, РНБО

Завдання 2

1. Поняття "безпека" в політичній думці.
2. Система забезпечення воєнної безпеки.
3. Загрози релігійній безпеці України.
4. Дайте визначення понять: екологічна безпека, криза

Завдання 3

- 1.Аксіологія безпеки.
- 2.Військовий потенціал і збройні сили як складова національної безпеки.
- 3.Інформаційна безпека в сучасному світі.
- 4.Дайте визначення понять: катастрофа, політична безпека.

Завдання 4

1. Безпека суспільства
2. Джерела і характерні ознаки воєнної небезпеки і воєнних загроз.
3. Пріоритетні напрями забезпечення інформаційної безпеки.
4. Дайте визначення понять: економічна безпека, державна безпека

Завдання 5

1. Безпека людини.
2. Основні загрози воєнній безпеці України.
3. Поняття та сутність інформаційної безпеки держави.
4. Дайте визначення понять: небезпека, релігійна безпека.

Завдання 6

1. Рада Національної Безпеки і Оборони України в системі управління національною безпекою України.
2. Оцінка стану економічної безпеки.
- 3 Загрози національним інтересам України в інформаційній сфері, їх причини та можливі наслідки.
4. Дайте визначення понять: соціальна безпека, СБУ

Завдання 7

1. Система органів національної безпеки США.
2. Система забезпечення економічної безпеки.
3. Основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз у науково-технологічній сфері
4. Дайте визначення понять: національні інтереси, інформаційна безпека.

Завдання 8

1. Система органів національної безпеки ФРН.
2. Національні економічні інтереси та загрози економічній безпеці України.
3. Поняття, зміст та структура науково-технологічної безпеки України.
4. Дайте визначення понять: суверенітет, ЗСУ

Завдання 9

1. Система органів національної безпеки Великої Британії.
2. Основні складові, принципи, об'єкти і суб'єкти економічної безпеки держави.
3. Пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки.
- 4 Дайте визначення понять: конфлікт, екологічне лихо

Завдання 10

1. Система та структура органів національної безпеки Франції.
2. Поняття, сутність економічної безпеки.
3. Поняття та зміст соціальної безпеки України.

4. Дайте визначення понять: релігійний конфлікт, інформаційна безпека.

3.3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г., Гончаренко М.О., Зленко В.А., Зернецька О.В. Глобалізація і безпека розвитку / О.Г. Білорус (наук. ред.). К.: НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин; Київський національний економічний ун-т, 2001. 734 с. 4.

Бодрук О.С. Структура воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти. К.: Національний ін-т проблем міжнародної безпеки, 2001. 299 с.

Голубєв В.О., Гавловський В.Д., Цимбалюк В.С. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій // За заг. ред. д.ю.н. Калюжного Р.А. Запоріжжя: Просвіта, 2001. 252 с.

Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: Навч. посіб. Х.: Фоліо, 2002. 285 с.

Костенко Г.Ф. Теоретичні аспекти стратегії національної безпеки. На-вчальний посібник. К.: ЗАТ Видавничий дім „ДЕМІД”, 2002. 144 с.

Левицька М.Б. Теоретико-правові аспекти забезпечення національної безпеки органами внутрішніх справ України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національна академія внутрішніх справ України. К., 2002. 206 с.

Ліпкан В. Тероризм і національна безпека України. К.: Знання, 2000. 184 с.

Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2003. 208 с.

Ліпкан В.А. Національна безпека України у світлі теорії самоорганізації // *Держава і право*. 2002. № 16. С. 142–148.

Ліпкан В.А. Неопарадигма національної безпеки // *Право України*. 2002. № 11. С. 19– 21.

Соціальні ризики та соціальна безпека в умовах природних і техногенних надзвичайних ситуацій та катастроф / Відп. ред.: В.В. Дурдинець, Ю.І. Саєнко, Ю.О. Привалов. К.: Стилос, 2001. 497 с.

Ситник Г.П. Інституційно-цивілізаційна парадигма дослідження проблем та державно-управлінських аспектів забезпечення національної безпеки // *Вісник НАДУ* 2011. вип. 2. С.25-34

Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика : Монографія/ Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. Хмельницький ; К. : Вид-во "Кондор", 2007. - 616 с.

Ситник Г.П., Орел М.Г. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник / Г.П.Ситник, М.Г.Орел, Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 360 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> .

2. Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 № 3475-IV. – Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3475-15> .

3. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>. 5. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/про%20доступ%20до%20публічної%20інформації>
4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> .
5. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 № 80/94-ВР. – Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94- %D0%B2%D1%80](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80) .
6. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
7. Закон України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 № 1934-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> .
8. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> .
9. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> .
10. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> .
11. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74/98- ВР. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.
12. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> .
13. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
14. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», від 05.10.2017. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> .
15. Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18.01.2018 № 2268-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>
16. Закон України «Про правовий режим воєнного стану», від 12.05.2015. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> .
17. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> .
18. Закон України «Про розвідку» від 17.09.2020 №912-IX. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> .
19. Закон України «Про Службу безпеки України» від 22.03.1992 №2229-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> .
20. Положення про Міністерство внутрішніх справ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text> .
21. Положення про Міністерство оборони України, затверджене постановою КМУ від 26 листопада 2014 р. № 671. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014- %D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF#Text) .

22. Порядок проведення огляду громадської безпеки та цивільного захисту Міністерством внутрішніх справ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 507. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-2019-%D0%BF#Text>
23. Стратегічний оборонний бюлетень України, введений в дію Указом Президента України Указом Президента України від 17 вересня 2021 року №473/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4732021-40121>
24. Стратегія біобезпеки та біологічного захисту, затверджена Указом Президента України від 17 грудня 2021 року № 668/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668/2021#Text>.
25. Стратегія воєнної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n8>.
26. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>.
27. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11.08.2021 №347/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.
28. Стратегія енергетичної безпеки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 907-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-%D1%80#n10>.
29. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 27 серпня 2021 року №448/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>.
30. Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text>.
31. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>.
32. Стратегія кібербезпеки України: Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021->

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ.

Впродовж семестру здійснюються 4 форми контролю за навчанням здобувачів: 1) поточний контроль; 2) контрольна робота; 3) написання реферативної роботи; 4) тест Завершується курс екзаменом.

Максимальна кількість балів, яку можуть одержати здобувачі під час виконання різних видів робіт становить:

Поточний контроль	Тест	Контрольна робота	Реферативна робота	Іспит	Всього
-------------------	------	-------------------	--------------------	-------	--------

10 балів	10 балів	20 балів	10 балів	50 балів	100 балів
----------	----------	----------	----------	----------	-----------

Система оцінювання навчальної дисципліни в 2 семестрі	
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає 3 форми контролю за навчанням здобувачів: 1) поточний контроль (10 балів); 2) контрольна робота (20 балів); 3) підготовка презентації/написання реферативної роботи (20 балів); Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць семестру і передбачає написання екзаменаційної письмової роботи/тестування (максимально – 50 балів). Сумарна кількість – 100 балів.
Вимоги до письмової роботи	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні явища та елементи дисципліни – 10 балів; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих дослідників – 15 балів; Загальна кількість балів переводиться у максимум – 20 балів.

Семінарські заняття	Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні до 100 балів. При переведенні в загальні бали в сумі можна набрати 30 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями: - «відмінно (90-100 балів)» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал,глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури,логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; - «добре (70-89)» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал,володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички,висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей (похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу); - «задовільно (50-69)» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;
---------------------	--

	- «незадовільно (до 50 балів)» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачем самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності. Загальна кількість балів автоматично переводиться в 10 балів.		
Критерії оцінювання презентації/реферату	робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук здобувача, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висувати при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем	15-20 балів	
	наукове дослідження здобувача виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту;	10-14 балів	
	тема розкрита неповно	6-9 балів	
	робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел;	3--5 балів	
	розкритий лише окремий аспект	2 бали	
	презентація/реферат не зарахований	0 балів	

Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Здобувач допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань, а також складання іспиту. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

6. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для здобувачів є обов'язковим. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнень на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 15.00 год. – 17.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів

вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. **Відвідування занять** є обов'язковим. У разі відсутності здобувача освіти можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується [Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника](#) (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.)

Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти, регулюється «[Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](http://surl.li/qmskrh)» (<http://surl.li/qmskrh>)

Здобувачам враховувати результати навчання, отримані в процесі неформальної освіти на курсах дистанційного навчання таких платформ, як Coursera, Prometheus, EdEra, Всеосвіта, тощо

Для прикладу на платформі Prometheus, здобувачі можуть пройти такі курси: «Безпека в інтернеті під час війни: практичний курс» (надасть вам необхідні знання та навички для забезпечення кібербезпеки, уникнення онлайн-шахрайств та збереження особистої інформації) URL. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/cybersecurity-during-war-practical/>; «Цифрова безпека на персональному рівні» (допоможе вам зрозуміти, як убезпечити свої дані, створити надійні паролі та захистити пристрої від загроз у сучасному онлайн-середовищі). URL:<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/personal-digital-security/>.

Визнання результатів неформального навчання в Університеті включає подання здобувачем заяви, ідентифікацію задекларованих ним результатів, їх оцінювання університетом та ухвалення рішення щодо зарахування відповідних освітніх компонентів або відмови у визнанні. Цей процес спрямований на забезпечення відповідності задекларованих результатів вимогам освітніх програм.